

UNIVERSITETET I OSLO
UNIVERSITETSDIREKTØREN

Til Universitetets studiekomité
Fra Studiedirektøren

Sakstype: O-sak
Møtesaksnr.: O-sak 4
Møtenr. 3/11
Møtedato: 12.05.2011
Notatdato: 03.05.2011
Arkivsaksnr.: 2010/12878
Saksbehandler: Anne Marthe Gibbons

Miljø og bærekraft i utdanning ved UiO: – Status og problemstillinger reist av prosjekt Grønt UiO

Bakgrunn:

Forprosjektet Grønt UiO: Bærekraft i forskning, utdanning og praktisk handling har blitt gjennomført i løpet av 2010. Forprosjektet har hatt som formål å bygge UiOs miljøratsing ved å gjøre det mulig å etablere en langsiktig miljøratsing på institusjonelt nivå for UiO ved å beskrive status, gjennomføre prosesser for å la oss utfordre, lære av andre og gjennom erfaring fra UiOs egne tiltak, utforske muligheter og skissere veivalg.

Et av delprosjektene har vært å få frem en oversikt over UiOs studietilbud med miljørelevans. Dette har blitt gjort gjennom å gjennomføre en kartlegging av studietilbud med miljørelevans som ble tilbudt ved UiO høsten 2010, og ved å foreslå ulike måter å synliggjøre en slik oversikt på. Kartleggingsrapporten er vedlagt dette notatet.

I løpet av prosjektperioden har det blitt klart at UiOs miljøpolicy skal være basert på Copernicus-charteret for bærekraftig utvikling. Copernicus-charteret ble etablert i 1993 og er undertegnet av ca 330 universiteter.

Copernicus-charteret tar utgangspunkt i at menneskets utnyttelse av biosfæren kan true både eksistens og balanse. Charteret beskriver rollen universiteter har som utdanningsinstitusjoner, og konstaterer at det er universitetenes plikt å fremme miljøkompetanse ("Environmental literacy") og fremme en bærekraftig utøvelse av miljøetikk i samfunnet.

Universiteter som signerer Copernicus-charteret forplikter seg til å informere, utdanne og mobiliserer alle deler av samfunnet når det gjelder konsekvenser av økologisk rovdrift og hvordan dette påvirker global utvikling. Charteret forutsetter også at universitetene skal ta en ledende rolle når det gjelder å utvikle og tilby multidisiplinær utdanning relatert til problemer og løsninger, og slik fremme en bærekraftig utvikling.

Studentene er også opptatt av at UiO skal være et bærekraftig universitet. Studentdeklarasjonen 2011 har for eksempel viet et helt kapittel til dette temaet, og foreslår blant annet at UiO skal bidra til at flere miljørelevante programmer og emner enn i dag tilbys ved universitetet: "

Miljørelevante temaer må bli en viktig del av de forberedende fagene, slik at bærekraft blir en naturlig del av allmenn-dannelsen UiO tilbyr. I tillegg må bærekraft integreres i det eksisterende fagtilbudet ved UiO ved å inkludere tilpassede, miljørelaterte temaer i studieprogrammene. Det bør etableres nye miljørelevante emner, 40-grupper, og studieprogrammer, slik at miljøinteresserte studenter har et variert og omfattende tilbud ved UiO. Her er tverrfaglighet og internasjonalisering helt avgjørende for å få et attraktivt

tilbud. Det bør også satses mer på bærekraftsrelatert forskning ved alle de store fakultetene, og denne forskningen må anvendes i undervisningen.”¹

Miljørelevante studietilbud ved UiO

Kartleggingen av miljørelevante studier ved UiO viser at UiO høsten 2010 tilbød 39 studieprogram og 16 studieretninger som er kategorisert som miljørelevante. Av disse er 13 hovedsakelig miljørelevante studieprogram. Studieprogrammene (eks. studieretninger) utgjør en andel på 24% av UiOs totale studieprogramportefølje. Kartleggingsmaterialet viser at UiO tilbyr 282 emner som er kategorisert som miljørelevante, hvorav 168 emner er kategorisert som hovedsakelig miljørelevante. De miljørelevante emnene utgjør en andel på 9% av UiOs totale emneportefølje².

I kartleggingsrapporten om miljørelevante studietilbud ved UiO skisseres tre ulike nivåer for miljørelevante studietilbud:

- ✓ Et generelt nivå
- ✓ Et disiplinært nivå
- ✓ Et spesialistnivå

Det postuleres også at et grønt breddeuniversitet sannsynligvis tilbyr utdanning som gir miljø- og bærekraftskompetanse på alle disse tre nivåene. I tillegg er det sannsynligvis tilrettelagt for utvikling av tverrfaglige studietilbud på tvers av de etablerte fagstrukturene.

Er det behov for å opprette/utvikle nye studieprogram kan man tenke seg at disse enten utvikles ved UiO og/eller i samarbeid med andre universiteter nasjonalt og internasjonalt. En annen måte å utvide miljø- og bærekraftsporteføljen kan være gjennom å etablere utvekslingsavtaler med fagmiljøer som tilbyr miljø- og/eller bærekraftsutdanning som vi ikke selv tilbyr ved UiO. Utvekslingsavtaler innen miljøutdanning generelt vil også kunne være med på å styrke UiOs miljøprofil.

Det er viktig å understreke at det ikke skal gjelde andre prinsipper for utvikling av studier på miljøområdet enn på andre faglige områder og at kriterier som forskningsmessig styrke, relevans og etterspørsel må være gjeldende også for studietilbud som er miljørelevante og/eller bærekraftsrettede.

Det ligger også et potensial for UiO som breddeuniversitet innen miljø og bærekraft i å synliggjøre bedre de studietilbudene som finnes ved UiO i dag. Synliggjøring består både av å markedsføre disse studiene, gjøre det enklere for (potensielle) studenter å finne ut hvilke studietilbud dette er, samt å lage miljøpakker i form av emnegrupper (med emner som finnes i dag) innen miljø og bærekraft -og så markedsføre disse. Det er også mulig å synliggjøre miljø- og bærekraftskompetanse bedre i for eksempel læringsmål og beskrivelser av arbeidslivsrelevans.

Anbefalinger fra prosjekt Grønt UiO

Styringsgruppen for Grønt UiO har framhevet behovet for å bedre synligheten av den store mengden og det brede omfanget av miljørelatert forskning og formidling i UiOs selvpresentasjon. På studieområdet er det i tillegg til større synliggjøring, behov for større endringer for å vise studentene de muligheter de har for å velge miljørelevante programmer, studieløp og enkeltemner. Konkrete forslag er blant annet:

¹ Se Studentdeklarasjonen 2011, s 13

² Det teologiske fakultet har ikke gitt tilbakemelding på kartleggingen. Det Samfunnsvitenskapelige fakultet har ikke kategorisert emneporteføljen sin.

UNIVERSITETET I OSLO

UNIVERSITETSDIREKTØREN

- Foreta en gjennomgang av eksisterende studietilbud og undervisning som grunnlag for å kunne få tydeligere frem miljøaspekter i emne/programpresentasjoner. I tillegg kan det gis bedre veiledning til studentene om kombinasjoner av emner som samlet vil gi en god kompetanse på dette feltet.
- UiO kan sikte mot en bedre tilrettelegging for nettverk og møteplasser også på undervisningssiden for å fremme erfaringsutveksling og mer samarbeid mellom ulike programmer som har koplingspunkter på miljøsidene.
- UiO bør løpende vurdere behovet og grunnlaget for eventuelt å utvikle egne tverrfaglige studietilbud som dekker miljøspørsmålene.

Videre diskusjon

En videre diskusjon på UiO om temaet miljø og bærekraft i utdanningene vil blant annet måtte komme inn på følgende temaer:

- a) Hvordan skal UiO håndtere diskusjoner om strategiske satsinger og konsekvenser for programporteføljen (eks miljø og bærekraft, men også andre)? Hvilken rolle skal Studiekomiteen spille? Hvordan skal fakultetene håndtere overordnede strategiske satsinger inn i sin porteføljeutvikling?
- b) UiO har per i dag en del sterke fagområder innen miljø- og bærekraft (inkl. SUM og MILEN) i tillegg til enkelte fagområder hos fakultetene. Hva slags rolle bør disse miljøene ha ift utvikling og forvaltning av studietilbud innen miljø og bærekraft?
- c) Hvordan kan UiO synliggjøre eksisterende studietilbud innen miljø og bærekraft bedre enn i dag? Hvilke grep er det i såfall viktig å prioritere? Hvordan bør en slik eventuell øket synliggjøring avveies mot ønsker om å øke synliggjøringen av andre fagområder?

Det er foreløpig ikke avklart når og hvor den videre diskusjonen vil foregå da dette blant annet avhenger av beslutning om ambisjonsnivå for UiOs miljøatsing.

Monica Bakken
studiedirektør

Hege B. Pettersen
seksjonssjef

Vedlegg:

1. Kartlegging av miljørelevant utdanning: Rapport fra delprosjekt under Grønt UiO

Kartlegging av miljørelevant utdanning

- Rapport fra delprosjekt under Grønt UiO

Studiekomiteversjon

12.05.2011

Av Anne Marthe Gibbons (STA)
Prosjektleder: Jorulf Brøvig Silde

Innhold

Bakgrunn	3
KARTLEGGING AV MILJØRELEVANT UTDANNING	4
Metodikk	4
Kartleggingsresultater	6
Synliggjøring av miljørelevante studier	9
Miljørelevant studietilbud ved et grønt UiO	11
Vedlegg 1	13

Bakgrunn

Kartlegging av miljørelevant utdanning er et delprosjekt under etableringsprosjektet Grønt UiO – bærekraft i forskning, utdanning og praktisk handling. Grønt UiO-prosjektet startet opp som resultat av rektoratets valgprogram høsten 2009, og skal utforske hva en miljøetsatsing kan bety for UiO som institusjon. Prosjektet har en tidsramme fram til 31.12.2010, og vil videreføres i form av en økt miljøetsatsing i årene som kommer. Denne kartleggingen faller inn under samfunnsoppdraget til UiO som er forskning, utdanning og formidling/innovasjon.

Prosjektleder har vært Jorulf Brøvig Silde, mens delprosjektansvarlig for Kartlegging av miljørelevant utdanning har vært Anne Marthe Gibbons (STA). Prosjektet har rapportert til Styringsgruppen for Grønt UiO ledet av prorektor Inga Bostad og bestående av Tove Kristin Karlsen (assisterende universitetsdirektør), Knut Heidar (dekan SV), Knut Fægri (dekan MN), Ole Martin Nodenes (tillitsmannsorganisasjonene) samt Ingeborg Marie Østby Laukvik (Arbeidsutvalget i Studentparlamentet).

Mandatet for kartleggingen har blitt godkjent av styringsgruppen, og kartleggingen har blitt gjennomført i samarbeid med en bredt sammensatt referansegruppe (invitert 18.5.2010, se ePhorte 2010/6244-1 og -2) med faste vitenskapelige ansatte:

Elisabeth Alve, professor	Institutt for geofag, MN
Per Ariansen, førsteamm.	Institutt for filosofi, idé, kunsthistorie og klassiske språk, HF
Hans Christian Bugge, professor	Institutt for offentlig rett, JUS
Rune Halvorsen, professor	Seksjon for botanikk, NHM
Dag O. Hessen, professor	Institutt for biologi, NHM
Jeremy Hutchings, førsteamm.	Institutt for arkeologi, konservering og historie, HF
Karen O'Brien, professor	Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, SV
Jone Salomonsen, professor	Fagseksjonen, TF
Beate Kristine Sjøfjell, førsteamm.	Institutt for privatrett, JUS
Göran Sundqvist, professor	Senter for teknologi, innovasjon og historie, HF
Rolf D. Vogt, professor	Kjemisk institutt, MN og CICERO

Det har blitt avholdt tre møter i referansegruppen i 2010 (25.06, 29.09 og 29.10) i forbindelse med kartleggingen, hvor det har kommet mange gode innspill og blitt avholdt viktige og verdifulle diskusjoner for best mulig gjennomføring av kartleggingen og synliggjøring av denne.

KARTLEGGING AV MILJØRELEVANT UTDANNING

Metodikk

Administrativ kartlegging

Innledningsvis ble en skjønnsmessig administrativ gjennomgang av studieprogramporteføljen ved UiO foretatt. Studieprogrammene ble kategorisert i "miljørelevant", "usikker" og "trolig ikke miljørelevant" (kilde: programbeskrivelser og studieretningsbeskrivelser på www.uio.no). Den administrative kartleggingen var en første tilnærming til kartleggingen og var ikke nødvendigvis riktig. Den ble nyttet som utgangspunkt for fagmiljøene/eksperter innenfor fagene som skal kontrollere/kvalitetssikre kartleggingen.

Kvalitetssikret kartlegging – involvering av fagmiljøer

Alle fakulteter, museer og sentre ble tilsendt kartleggingen den 15.10.2010 (ePhorte 2010/12878-1) med frist for tilbakemelding 19.11.2010. Oversikt over studieprograms- og emneporteføljen ved UiO (førstnevnte med skjønnsmessig kartlegging) ble sendt ut for fagmiljøenes kvalitetssikring sammen med brev om hensikt, forankring, og metodikk. Oversiktene var hentet fra <http://www.uio.no/studier/program/> og <http://www.uio.no/studier/emner/alfabetisk/index.xml>

Enhetene ble bedt om å gå gjennom oversiktene over studieprogram- og emneporteføljen ved å kategorisere programmer og emner som enten "miljørelevante" eller "trolig ikke miljørelevante". I tillegg ble enhetene bedt om å vurdere mengden miljørelevans i de studieprogrammene og emnene de kategoriserte som miljørelevante. Alternativene her var:

- *Hovedsaklig miljørelevant* - dvs at halvparten eller mer av innholdet er miljørelevant
- *Innslag av miljørelevans* – dvs at mindre enn halvparten av innholdet er miljørelevant.

Det ble opplyst om at kriteriene for hva UiO anser som miljørelevante studier ikke var endelig definert i prosjektet, men at følgende retningslinjer legges til grunn:

- For at et studieprogram eller emne/emnegruppe skal kunne kategoriseres som miljørelevant må det miljørelevante innholdet gis bevisst fra institusjonens side. Det vil si at det bør inneholde undervisning, pensum, metoder osv som kan defineres som miljørelevante. Innholdet bør være obligatorisk eller svært fremtredende . Det betyr at for eksempel frie emner,

oppgavetema, valgfritt pensum, valgfrie emnegrupper som studentene definerer inn i studiet selv ikke i seg selv gjør studieprogrammet/emnet miljørelevant.

I tillegg ble det henvist til retningslinjene for forskningskartleggingen

Kontorsjefer/instituttledere ved enhetene ble oppfordret til å involvere undervisere/programkonsulenter og evt studieledere/programledere fra aktuelle fagområder ved sine enheter til å foreta kartleggingen. Kartleggingen skulle foretas ved å kategorisere studieprogram og emner i vedlagte excelfiler som "miljørelevant" og "trolig ikke miljørelevant", samt gi en vurdering av mengde miljørelevans i de studieprogrammene og emnene som ble kategorisert som miljørelevante. Dataene var delt opp fakultets- og sentervis på egne ark.

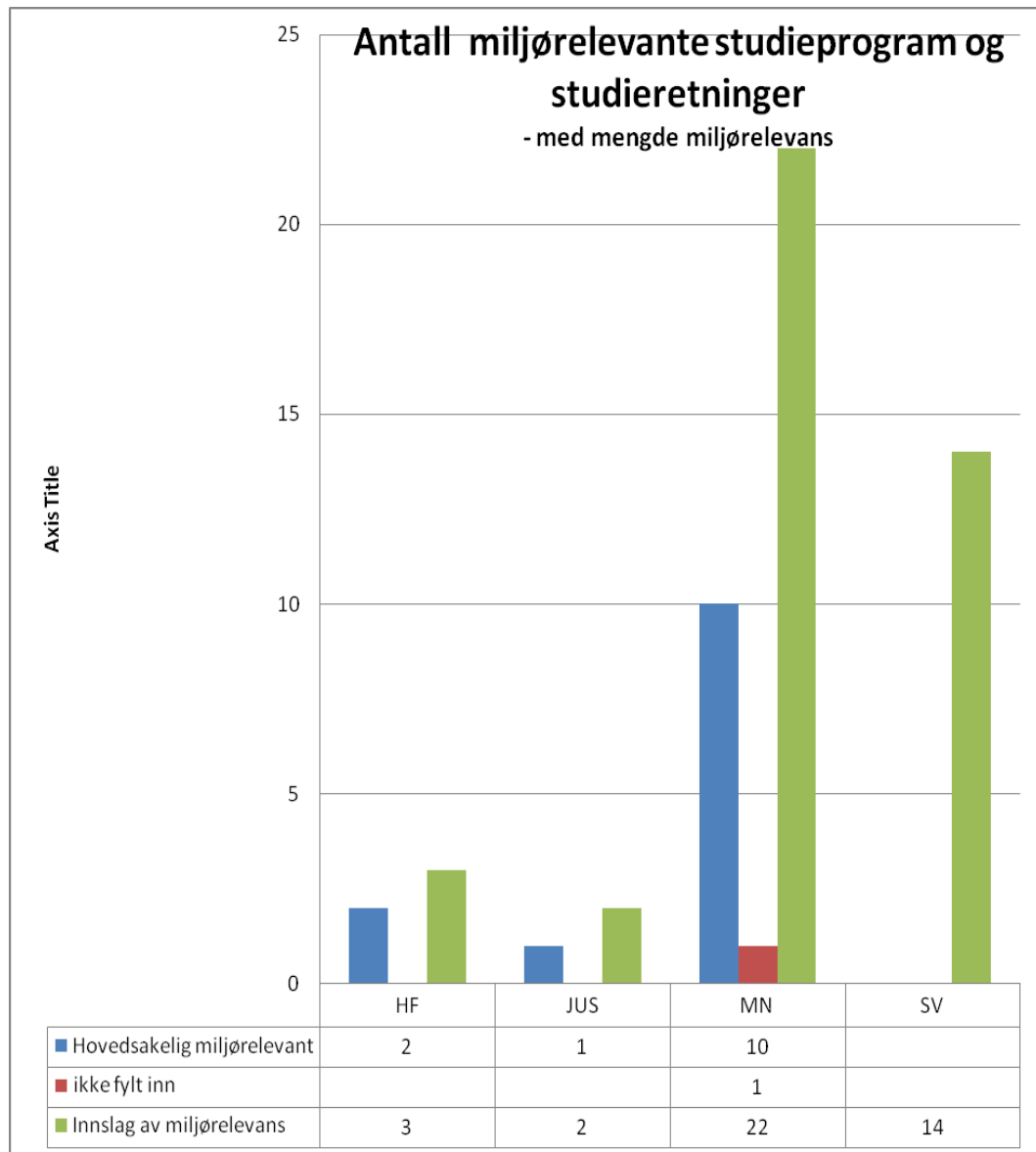
Enheter som hadde svært få miljørelevante studieprogram/emner kunne velge å benytte et nettskjema for å melde inn sine miljørelevante studieprogrammer og/eller emner.

Per 31. januar 2011 er status for tilbakemelding som følger:

	Fakultet/senter
Følgende enheter har kategorisert emner og programmer:	HF, MN, UV, OD, JUS
Følgende enhet har kategorisert programmer:	SV
Følgende enhet har kategorisert emner:	SUM
Følgende enhet har gitt en mer kvalitativ tilbakemelding:	MED
Ikke gitt konkret tilbakemelding	TF og STK

Kartleggingsresultater

Denne første delen er en mer kvantitativ oversikt over de dataene som kom inn under kartleggingen. I og med at ulike enheter har tolket kartleggingsoppdraget litt ulikt er det viktig ikke å se på kartleggingsresultatene som en fasit eller fullstendig oversikt over hvor grønt UiO er når det gjelder å tilby miljørelevant utdanning. Kartleggingsresultatene bør heller ses på som et utgangspunkt for en diskusjon om i hvilken retning UiO bør bevege seg når det gjelder miljørelevant utdanning og hvor rask bevegelsen bør være.

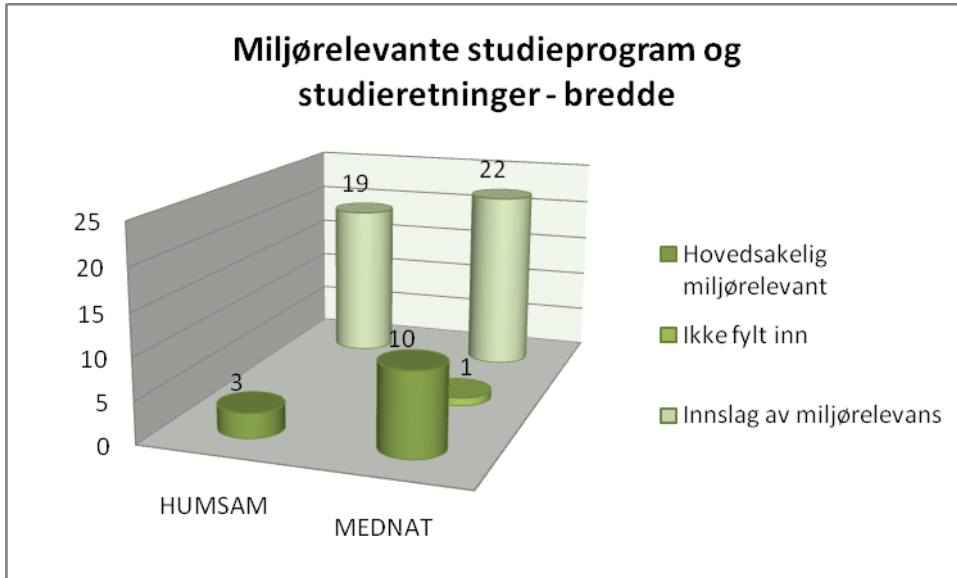

Det odontologiske og Det utdanningsvitenskapelige fakultet vurderer at de ikke tilbyr miljørelevante studieprogrammer.

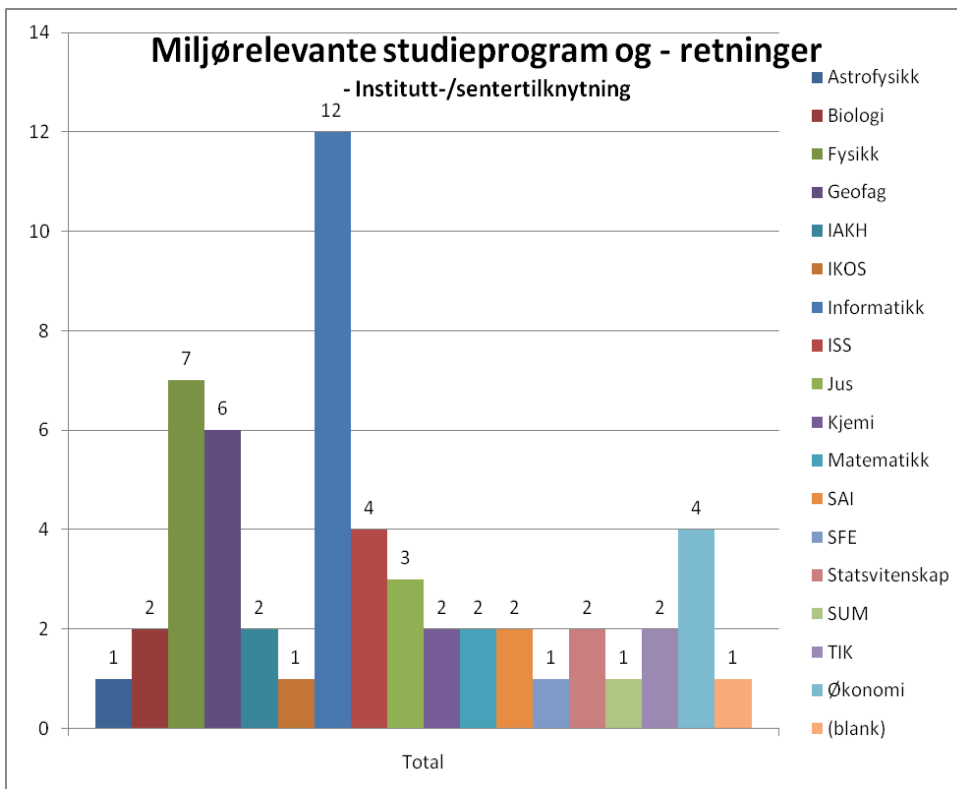
Totalt sett viser materialet at UiO tilbyr 39 studieprogram og 16 studieretninger som er kategorisert som miljørelevante. Av disse er 13 hovedsakelig miljørelevante studieprogram. Studieprogrammene (ekskl studieretninger) utgjør en andel på 24% av UiOs totale studieprogramportefølje, der de hovedsakelig miljørelevante studieprogrammene utgjør 8%.

Bredde

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har kanskje naturlig nok en stor andel av de miljørelevante studieprogrammene ved UiO. En sammenstilling av HumSam og MedNat tilknyttede studieprogram og studieretninger viser imidlertid at det er stor bredde i UiOs miljørelevante studietilbud, særlig i forhold til studieprogram med innslag av miljørelevans.

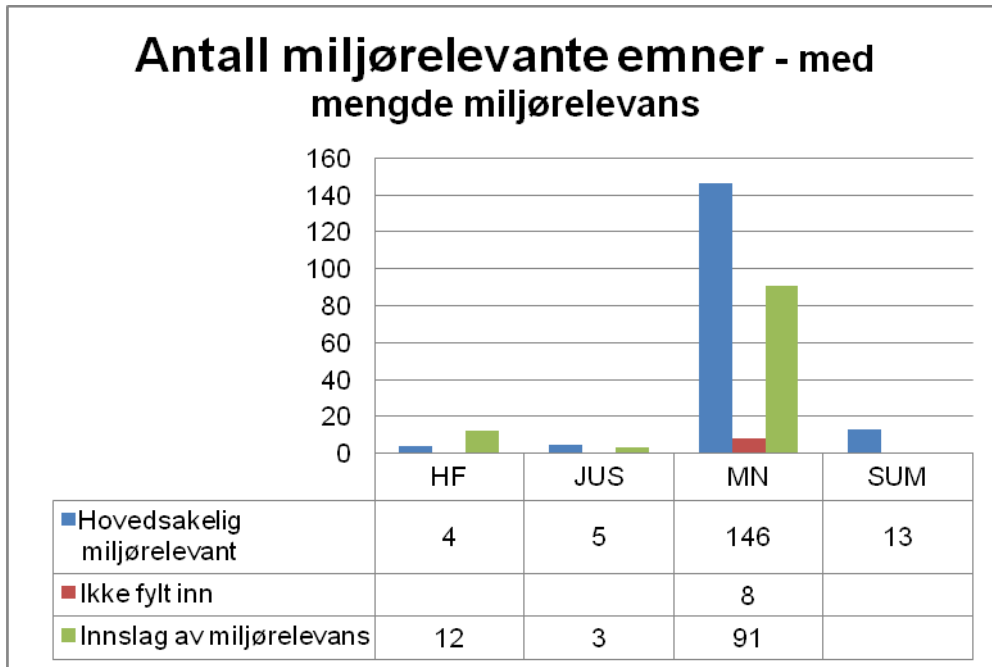

Kartleggingsmaterialet gir lite grunnlag for å si noe om hvilke tema de miljørelevante studiene ved UiO dekker. Ved å se på hvilke institutter (og dermed fagfelt i bred forstand) de miljørelevante studietilbudene er tilknyttet kan vi likevel antyde et bilde av den faglige bredden.

Emner

En oversikt over antallet miljørelevante emner ved UiO viser et bilde der de naturfaglige emnene dominerer rent kvantitativt. Siden Det samfunnsvitenskapelige fakultet har valgt å ikke kategorisere emneporteføljen sin, og det er grunn til å tro at evt miljørelevante emner med tilhørighet her vil påvirke bildet noe, har vi valgt ikke å gå mer inn på breddeperspektivet i emneporteføljen.

NB: Det medisinske, Det odontologiske og Det utdanningsvitenskapelige fakultet vurderer at de ikke tilbyr miljørelevante emner.

Totalt sett viser materialet så langt at UiO tilbyr 282 emner som er kategorisert som miljørelevante, hvorav 168 emner er kategorisert som hovedsaklig miljørelevante. De miljørelevante emnene utgjør en andel på 9% av UiOs totale emneportefølje.

Synliggjøring av miljørelevante studier

I første omgang vil kartleggingsresultatene bli synliggjort på nettsidene for prosjekt Grønt UiO i form av ubearbeidede lister og oversikter samt oppdatere oversikten som per nå er tilgjengelig på temaside for miljø : www.uio.no/forskning/tema/miljo/

Neste steg vil være å vise frem noe bearbeidede og mer formidlingsvennlige oversikter på nettsidene for UiOs miljøsatsing (dette er under arbeid per ultimo januar 2011). Det sistnevnte steget tilsvarer hvordan Københavns universitet har valgt å synliggjøre sine miljøstudier på www.klima.ku.dk . Forholdet mellom temaside for miljø og nettsiden for UiOs miljøsatsing bør avklares, spesielt når det gjelder informasjon om miljørelatert forskning og miljørelevant utdanning.

Dersom det er ønskelig å gå ett steg lenger ved å synliggjøre de miljørelevante studiene i de ordinære kanalene for informasjon om studietilbudet ved UiO, vil dette kreve at universitetsledelsen fatter en strategisk beslutning om at en slik synliggjøring skal gjennomføres . En slik synliggjøring vil ha potensielle konsekvenser for hvordan UiOs utdanningsprofil oppfattes og det er derfor viktig at dette er et bevisst valg som er forankret i hele organisasjonen, spesielt sett i sammenheng med at UiO for kort tid siden gjennomførte en prosess for faglig prioritering.

En eventuell synliggjøring i de ordinære informasjonskanalene kan gjøres på flere ulike måter avhengig av hva slags ambisjonsnivå man ønsker for UiOs miljøsatsing og hvor mange ekstraordinære tiltak man ønsker å sette i gang. Eksempler på tiltak innenfor de ordinære informasjonskanalene er:

- Bedre synliggjøring av miljøtematikk i de ordinære emne- og programbeskrivelsene
- "Miljø" som en kategori i studietilbudsoversikten, enten alene eller sammen med andre fagområder
- Miljø-/bærekraftsmerking av miljørelevante studier (etter eksempel fra Gøteborgs universitet)

Alle disse løsningene innebærer et utviklingsarbeid på nettsider og i trykte materialer, men påkrevd arbeidsmengde og hvor mange nivåer ved UiO som må involveres varierer. I tillegg er det en forutsetning at det finnes rutiner for vedlikehold av informasjon om hva UiO tilbyr av miljørelevant utdanning og som minimerer behovet for manuelle løsninger.

Vedlikehold av oversikt over miljørelevante studier

Den oversikten over miljørelevante studier som nå foreligger er statisk da det ikke ligger noe rapporteringssystem eller –rutine bak informasjonsinnhenting. Dersom det er ønskelig å

vedlikeholde en oversikt over miljørelevante studier ved UiO og sikre god kvalitet på denne oversikten bør kartleggingen gjøres som en del av den ordinære registreringen og aktiveringen av emner og studieprogrammer i databaser (FS), i ulike informasjonskanaler og som del av de eksisterende rutinene for etablering, endring og nedlegging av emner og studieprogram. En slik systemløsning vil kreve noe systemutvikling og rutineutvikling. Da FS er et nasjonalt system vil det i tillegg kreve gjennomslag nasjonalt for de nødvendige endringene og det er derfor igjen viktig at dette er støttet av en strategisk beslutning i universitetsledelsen.

Et alternativ er å foreta en kartlegging tilsvarende den som er foretatt høsten 2010 jevnlig, for eksempel hvert eller annet hvert år. Denne arbeidsformen er arbeidsintensiv i en kort periode, men oppfattes nok som en byråkratisk måte å jobbe på og kan oppfattes som irrelevant av enheter som tilbyr få eller ingen miljørelevante studieprogram/-emner. I tillegg vil en slik manuell kartlegging gi utfordringer ved at den ikke nødvendigvis vil gi et korrekt og oppdatert oversikt over UiOs miljørelevante studieportefølje til enhver tid.

En tredje mulighet er å la en miljøkoordinator eller en miljøenhet foreta jevnlig skjønsmessige oppdateringer av det miljørelevante studietilbudet ved UiO med utgangspunkt i den kartleggingen som ble foretatt høsten 2010. Enhetene vil da kunne rette opp og supplere oversikten i etterkant eller eventuelt informere miljøenheten/miljøkoordinatoren direkte når de foretar endringer i studieporteføljen som har konsekvenser for det miljørelevante studietilbudet. En slik løsning vil kunne fungere i en oppbyggingsfase av UiOs miljøsatsing der man sakte, men sikkert bygger en økt bevissthet om UiO som et grønt universitet. Ulempen er at man binder opp arbeidskapasitet i en eventuell miljøenhet og at innrapporteringen har en stor grad av frivillighet slik at den favoriserer de som er mest opptatt av å synliggjøre miljøaspektene i "sine" emner og/eller studieprogram. Det er heller ingen garanti for at oversikten over miljøstudier til en hver tid er oppdatert eller kvalitetssikret av fagmiljøene.

Miljørelevant studietilbud ved et grønt UiO

UiO er en av mange utdanningsinstitusjoner som har signert Copernicus-charteret. Charteret beskriver rollen universiteter har som utdanningsinstitusjoner, og konstaterer at det er universitetenes plikt å fremme miljøkompetanse ("environmental literacy") og fremme en bærekraftig utøvelse av miljøetikk i samfunnet.

Dersom UiO skal oppfylle forpliktelsene som ligger i dette charteret og ønsker å etablere seg som et grønt universitet - hvordan kan så UiOs miljørelevante studietilbud se ut i fremtiden?

La oss se for oss tre ulike nivåer for miljørelevante studietilbud:

- ✓ Et generelt nivå
- ✓ Et disiplinært nivå
- ✓ Et spesialistnivå

I en miljøsammenheng vil ett eller flere emne(r) som tilbys alle studenter uavhengig av forkunnskaper og fagtilhørighet og som gir generell miljø- og/eller bærekraftskompetanse være på et generelt nivå. Et typisk eksisterende eksempel er dagens exphil. Avhengig av UiOs ambisjonsnivå som grønt universitet kan man tenke seg et slikt emne som obligatorisk i alle studieprogram eller som et tilbud til de studentene som har interesse for mer generell miljøkompetanse, for eksempel som en del av de frie studiepoengene mange studieprogram har i dag eller som del av valgfrie emner i et studieprogram. I dagens struktur er det begrenset plass til nye studieelementer og det vil derfor være et policy spørsmål hvorvidt UiO for eksempel ønsker å begrense antallet frie studiepoeng for å gi plass til eventuelle obligatoriske miljøemner.

Et mer disiplinært nivå kan være et miljørettet studietilbud innenfor et større fagområde som for eksempel et MedNat-rettet og et HumSam-rettet studietilbud. Disse vil gi miljø- og bærekraftskompetanse med ulik faglig og metodisk tilnærming og med ulikt faglig innhold, men som allikevel gir en forholdsvis bred miljøkompetanse. Gøteborgs universitet tilbyr studieprogram i [miljøvitenskap med innretning mot naturvitenskap](#) og et [samfunnsvitenskaplig miljøviterprogram](#). Det to-årige masterprogrammet [Culture, Environment and Sustainability](#) som i dag tilbys ved SUM ligner på et slikt disiplinært studium med HumSam innretning.

Det spesialiserte nivået blir da mer rene miljøutdanninger innen for eksempel biologi, jus, teknologi eller økonomi. Her tilbys studentene en forholdsvis smal og fagspesifikk kompetanse med miljøinnretning. UiO har per i dag eksempler på slike utdanninger.

Et grønt breddeuniversitet tilbyr sannsynligvis utdanning som gir miljø- og bærekraftskompetanse på alle disse nivåene. I tillegg er det tilrettelagt for utvikling av tverrfaglige studietilbud på tvers av de etablerte fagstrukturene. Dersom UiO bedre klarer å utnytte bredden i sine eksisterende miljørelevante studietilbud utgjør dette et konkurranse- og profilfortrinn i forhold til en del av de mer smalt innrettede utdanningsinstitusjonene som profilerer seg med miljø i Norge. Samtidig er det viktig at det ikke gjelder andre prinsipper for utvikling av studier på miljøområdet enn på andre faglige områder og at kriterier som forskningsmessig styrke, relevans og etterspørsel må være gjeldende også her.

Skyggelæring og faglig innhold

En annen tilnærming kan være å benytte "skyggelæring" når det gjelder miljø- og bærekraftskompetanse. Ved bevisst å bruke eksempler med miljørelevans i undervisningen

og/eller bruke tekster som omhandler miljøspørsmål som en del av pensum kan studentene indirekte oppnå miljørelevant kompetanse. Andre aktiviteter som kan rettes inn mot skyggelæring kan være (forsknings)prosjekter rettet mot miljøutfordringer, praksis i miljøorganisasjoner eller miljøbedrifter og så videre.

Vedlegg 1

MANDAT FOR DELROSJEKT:

Få frem en oversikt over UiOs miljørelevante studietilbud

Forprosjektet Grønt UiO: Bærekraft i forskning, utdanning og praktisk handling har som formål å bygge UiOs miljøsatsing:

Forprosjektets formål er å gjøre det mulig å etablere en langsiktig miljøsatsing på institusjonelt nivå for UiO ved å beskrive status, gjennomføre prosesser for å la oss utfordre, lære av andre og gjennom erfaring fra UiOs egne tiltak, utforske muligheter og skissere veivalg.

Forprosjektet har en rekke avgrensede delleveranser/delprosjekter. Dette dokumentet beskriver mandat og oppdrag for et delprosjekt.

Mål for delprosjekt

Få frem en oversikt over UiOs studietilbud med miljørelevans.

Mandat	<p>Delprosjektet skal</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. gjennomføre en kartlegging av studietilbud som har miljørelevans. Presentere en oversikt over UiOs studietilbud med miljørelevans. 2. beskrive et opplegg for å vedlikeholde en slik oversikt. <p>Delprosjektet skal som en del av oppdraget etablere kriterier for hva som her regnes som miljørelevant, samt definere hvilke opplysninger man skal bruke for å få frem en oversikt over UiOs studietilbud på dette området. Arbeidet skal baseres på innspill fra prosess for å kartlegge miljørelatert forskning.</p>
Avgrensinger og ressurser	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det skal etableres en arbeidsgruppe der personer med innsikt i og oversikt over UiOs studietilbud er med. Kartleggingsresultatene skal kvalitetssikres av arbeids-/referansegruppen for kartlegging av miljørelatert forskning og enhetene selv. 2. Oppdraget anses som utført når det foreligger en beskrivelse på UiOs nettsider over UiOs studietilbud med miljørelevans. 3. Prosjektets interne webside vil fungere som delprosjektets felles filområde.
Delprosjektleder	Anne Marthe Gibbons, Studieavdelingen
Tidsramme	Feb.2010 – september/oktober 2010*
Ressurser	Administrativ gruppe som utarbeider førsteutkast til oversikt. Kvalitetssikrings/diskusjonsressurser. Initieres og fasiliteres av delprosjektleder.

*Tidsrammen for delprosjektet ble senere ytterligere forskjøvet til ut 2010.